

Το μάθημα της λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Ενότητα 7: Γλώσσα σπιτιού και σχολείου- Το κίνητρο στην εκπαίδευση- Η έννοια της εγγραμματοσύνης-γραμματισμού – Κριτική εγγραμματοσύνη -

Δημήτρης Δημητριάδης – Γεώργιος Βιζυηνός- Μάρκος Μέσκος- Γλωσσολογία και λογοτεχνία - Η γλώσσα της λογοτεχνίας

Ελένη Χοντολίδου

Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

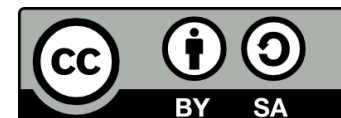

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

- Α. «Κλειδιά και αντικλείδια», *Γλώσσα του σπιτιού και γλώσσα του σχολείου.*
- Β. «Κλειδιά και αντικλείδια», *Το κίνητρο στην εκπαίδευση.*
- Γ. Η έννοια της εγγραμματοσύνης-γραμματισμού.
- Δ. Κριτική εγγραμματοσύνη.
- Ε. Δημήτρης Δημητριάδης.
- ΣΤ. Γεώργιος Βιζυηνός.
- Ζ. Μάρκος Μέσκος.
- Η. Γλωσσολογία και λογοτεχνία - Η γλώσσα της λογοτεχνίας.

Α. Κλειδιά και αντικλείδια, Γλώσσα του σπιτιού και γλώσσα του σχολείου.

Της Άννας Φραγκουδάκη

Παρουσίαση:
Αργυρώ Μαγιώνα

Παράδειγμα

- Δημοτικό σχολείο Ιωαννίνων.
- Α΄ Δημοτικού – μικρός Βασίλης.
- Βασίλης: «σμποδεύτηκα».
- Δασκάλα: «Μίλα σωστά ελληνικά».

«Σωστά» & «Λάθος» ελληνικά (1)

- Υποτίμηση διαλέκτων
- Εκπαιδευτικοί, σχολικά βιβλία, σύμβουλοι, όλο το εκπαιδευτικό σύστημα: αντιμετωπίζουν την ελληνική γλώσσα ως ομοιογενή.
- Αγνοώντας τη μητρική διάλεκτο των μαθητών, τους καταδικάζουν σε καθυστέρηση στα πρώτα σχολικά τους βήματα.
- Στο σχολείο διδάσκουν ανάγνωση αποκλειστικά στην πρότυπη γλώσσα, την οποία δεν κατέχει το παιδί του εργάτη, του αγρότη κ.λπ.

«Σωστά» & «Λάθος» ελληνικά (2)

- Μεγάλη αντίφαση: δύο παιδιά που ξεκινούν από διαφορετικό σημείο, κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους κρίνονται για τις γνώσεις τους επί ίσοις όροις και βαθμολογούνται «αξιοκρατικά» κι «αντικειμενικά».
- Η αξιολόγηση των διαλέκτων είναι κοινωνική και βασίζεται στην κοινωνική προκατάληψη που υποτιμά και θεωρεί, αυθαίρετα, κατώτερες διάφορες κοινωνικές κατηγορίες.
- Το κύρος των γλωσσικών ποικιλιών ισούται με το κύρος του ομιλητή τους.

Γιατί πρέπει τα παιδιά να μάθουν την πρότυπη γλώσσα;

Έννοια της καταλληλότητας: η πρότυπη γλώσσα δεν είναι η πιο σωστή, αλλά είναι η πιο κατάλληλη για διάφορες περιστάσεις επικοινωνίας.

«Σωστά» & «Λάθος» ελληνικά (3)

Στην περίπτωση του μικρού Βασίλη, η δασκάλα έκανε ένα παιδαγωγικό, ένα ψυχολογικό και ένα επιστημονικό λάθος διορθώνοντας το λόγο του. Ως συνέπεια, ο Βασίλης έκανε καιρό να αρθρώσει λόγο μέσα στην τάξη.

Συμπεράσματα

- Τα παιδιά αρχίζουν να αυτολογοκρίνονται.
- Οι δάσκαλοι υποτιμώντας τους μαθητές τούς αποδίδουν ένα στίγμα κατωτερότητας, παραγνωρίζοντας ότι για να μπορεί και μόνο να μιλήσει κάποιος έχει ήδη εσωτερικευμένες γνώσεις.
- Έτσι, αντίθετα με τη φυσική μέθοδο εκμάθησης της γλώσσας, το σχολείο δεν αντιμετωπίζει τον μαθητή ως παραγωγό νοήματος.
- Για να προσθέσει γλωσσικές γνώσεις το σχολείο, οφείλει να σεβαστεί τη γλώσσα που το παιδί ήδη μιλάει.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

**Β. Κλειδιά και αντικλείδια, Το κίνητρο
στην εκπαίδευση.
της
Αλεξάνδρας Ανδρούσου**

Παρουσίαση:
Ελευθερία Κασικτσή

Τρεις εκπαιδευτικές περιπτώσεις

- Θράκη, Νοέμβριος 1998.
- Θράκη, Απρίλιος 1999.
- Γαλλία, Δεκέμβριος 1961.

Τι συνέβη

- Πρώτη περίπτωση: οικείες εικόνες.
- Δεύτερη περίπτωση: προσωπικές μνήμες.
- Τρίτη περίπτωση: κάλυψη ανάγκης.

Κίνητρο

- Ορισμός.
- Δύο όψεις:
 - Συμπεριφοριστική προσέγγιση.
 - Ενεργητικές μορφές μάθησης.

Ρόλος κινήτρου

- Μελέτη περιπτώσεων.
- Κίνητρο: νόημα.
- Καθορισμός στάσης παιδιών.
- Σύνδεση κινήτρου-νοήματος με διαδικασίες μάθησης.

Διαδικασία μάθησης

- Σύνδεση νοήματος.
- Συμμετοχή μαθητών.
- Συμμετοχή εκπαιδευτικών.

Γ. Η έννοια της εγγραμματοσύνης- γραμματισμού.

Παρουσίαση:
Ελευθερία Κασικτσή
Αργυρώ Μαγιώνα
Δήμητρα Μαντζώρου

Γραμματισμός (1)

Literacy : γραμματισμός, εγγραμματοσύνη

- Ικανότητα για ανάγνωση και γραφή,
- Δυνατότητα του ατόμου να λειτουργεί αποτελεσματικά σε διάφορα περιβάλλοντα και καταστάσεις επικοινωνίας, χρησιμοποιώντας κείμενα γραπτού και προφορικού λόγου, καθώς και μη γλωσσικά κείμενα.
- ΜΜΕ και ηλεκτρονικού τύπου κείμενα.
- Δια βίου μάθηση.
- Πνευματική διαδικασία για την απόκτηση νοήματος από την κριτική ερμηνεία ενός κειμένου.

Γραμματισμός (2)

Το κλειδί για κάθε μορφή του γραμματισμού είναι η ανάπτυξη της αναγνωστικής ικανότητας.

Αναγνωστική ικανότητα:

Μια εξέλιξη δεξιοτήτων που αρχίζει με την ικανότητα των μαθητών να κατανοούν τον προφορικό λόγο και να αποκωδικοποιούν γραπτά κείμενα και κορυφώνεται με τη βαθιά κατανόηση του κειμένου.

Ανάπτυξη γραμματισμού

- Οικογενειακό περιβάλλον
- Κοινωνικό περιβάλλον
- Σχολικό περιβάλλον

Οικογενειακό περιβάλλον

- Ο γραμματισμός έχει μια ισχυρή κοινωνική βάση στην προσχολική περίοδο μαθησιακής ανάπτυξης των παιδιών.
- Παραμύθια: παρέχουν μία σύνδεση της προηγούμενης γλωσσικής ανάπτυξης με τη σχολική μάθηση που θα ακολουθήσει.

Ρόλος σχολείου

Το σχολείο καλείται να αναπτύξει τον κοινωνικό και σχολικό γραμματισμό του ατόμου.

- Σχολικός γραμματισμός: έχει παραδοσιακά συνδεθεί με τη διδασκαλία ανάγνωσης και γραφής, με την ανάπτυξη γνωσιακών, επικοινωνιακών και άλλων διανοητικών δεξιοτήτων.

Η ανάγνωση διασπάται και αναλύεται σε μία ομάδα δεξιοτήτων και υπο-δεξιοτήτων.

- Η μορφή του σχολικού γραμματισμού μεταβάλλεται καθώς αποτελεί κοινωνική κατασκευή και οι κοινωνικές ανάγκες αλλάζουν με γρήγορο ρυθμό.

Κοινωνικός γραμματισμός (1)

Είναι γεγονός ότι ο γραμματισμός αποτελεί βασικό κριτήριο για κοινωνική καταξίωση και η έλλειψή του (ειδικότερα ο αναλφαβητισμός) αποτελεί κριτήριο κοινωνικού στιγματισμού.

Ο στιγματισμός προκύπτει ως φυσικό επακόλουθο, καθώς η ικανότητα ανάγνωσης και γραφής υπήρξε διαχρονικά συνδεδεμένη με κοινωνικούς παράγοντες.

Κοινωνικός γραμματισμός (2)

Τα τελευταία χρόνια ο πολιτικός και κοινωνικός χαρακτήρας του γραμματισμού έχει προκαλέσει έντονες συζητήσεις για τα είδη γραμματισμού που απαιτεί μία κοινωνία και για τα είδη που προσφέρονται στους πολίτες από το εκπαιδευτικό σύστημα μιας χώρας.

Paul Freire:

«η σχολική γραμματοσύνη διαμορφώνεται σε ένα κοινωνικό πλαίσιο».

Δ. Εγγραματοσύνη – Κοινωνική εγγραματοσύνη

Εισηγήτρια: Ελένη Χοντολίδου

Εγγραμματοσύνη

Ως **εγγραμματοσύνη** μεταφράζεται ο όρος literacy. Εγγραμματοσύνη δεν είναι απλώς και μόνον η ικανότητα να διαβάζει κανείς και να κατανοεί ένα κείμενο. Εγγραμματοσύνη είναι η ικανότητα να ελέγχουμε τη ζωή και το περιβάλλον μας και η ενασχόλησή μας με τα προβλήματά μας με τρόπο ορθολογικό, δια του λόγου.

Κριτική εγγραμματοσύνη

Η κριτική εγγραμματοσύνη καθιστά τα άτομα ικανά να συμμετέχουν στην πολιτιστική, πολιτική και οικονομική ζωή της κοινωνίας τους. Ακόμη περισσότερο, τους δίνει τη δύναμη να την αλλάξουν. Από την άποψη αυτή το να είσαι εγγράμματος ισοδυναμεί με το να είσαι πολιτικά χειραφετημένος, με την ευρύτερη και ουσιαστικότερη έννοια του όρου.

Σύγκριση

- Η εγγραμματοσύνη προϋποθέτει την ικανότητα χειρισμού του έντυπου λόγου στην κοινωνία μας, για την εξυπηρέτηση των καθημερινών μας αναγκών.
- Η κριτική εγγραμματοσύνη αναγνωρίζει ότι οι αναγνώστες ενεργοποιούν διαφορετικές στρατηγικές ανάγνωσης, ανάλογα με τη φύση και το σκοπό του κειμένου που διαβάζουν.
- Οι αναγνώστες θα πρέπει να γνωρίζουν, σε κάποιο βαθμό, τη διαδικασία μέσω της οποίας παράγεται νόημα από τον έντυπο λόγο.

Προθετικότητα κειμένων

- Τα κείμενα επιδιώκουν να έχουν αποτελέσματα στους αναγνώστες τους. Η κριτική εγγραμματοσύνη θα έπρεπε να σχετίζεται με την ικανότητα να αντιλαμβάνεται κανείς πώς λειτουργεί αυτή η ρητορική.
- Οι αναγνώστες πρέπει να αποκτήσουν επίγνωση του γεγονότος ότι ο έντυπος λόγος είναι φορέας αξιών. Αυτές οι αξίες σχετίζονται με ευρύτερες ιδεολογικές δομές. Η κριτική εγγραμματοσύνη προϋποθέτει την ύπαρξη εμπιστοσύνης στον εαυτό μας να διερευνούμε αυτές τις αξίες.

Ανάγνωση (1)

- Κάθε άνθρωπος έχει μία προσωπική ιστορία ως αναγνώστης. Μέρος της διαδικασίας της κριτικής εγγραμματοσύνης είναι η επίγνωση αυτής της ιστορίας.
- Η ανάγνωση είναι, δυνάμει, πηγή απόλαυσης. Η φύση αυτής της απόλαυσης ποικίλλει. Είναι πολύ σημαντικό να τίθεται σε προτεραιότητα ο σκοπός της απόλαυσης για την ανάγνωση.
- Οι αναγνώστες πρέπει να ενθαρρύνονται να είναι ριψοκίνδυνοι στα διαβάσματά τους, τόσο ως προς το τι διαβάζουν όσο και ως προς πώς το διαβάζουν. Οι αναγνώστες, μέσω των διαβασμάτων τους, θα έπρεπε να ενθαρρύνονται να αναπτύξουν αυτήν την αίσθηση ότι γεμίζουν τις «πολιτιστικές τους αποσκευές», διευρύνουν τον πολιτιστικό τους ορίζοντα.
- Η κριτική εγγραμματοσύνη θα έπρεπε να εμπεριέχει τη δυνατότητα επιλογής αυτού που διαβάζουμε.

Ανάγνωση (2)

- Είναι σημαντικό οι αναγνώστες να σέβονται αυτά που προσκομίζουν στη διαδικασία της ανάγνωσης, όσον αφορά στη γλώσσα, την κουλτούρα, τη διανόηση και τις αξίες τους. Χρειάζονται να τους δοθεί η ευκαιρία να στοχαστούν και να ελέγξουν τις δικές τους πηγές σε σχέση με αυτές του κειμένου.
- Επιπροσθέτως, οι αναγνώστες χρειάζεται να συνδέουν τις αξίες και τις εμπειρίες τους με αυτά που διαβάζουν. Ακόμη, είναι απαραίτητο να διαβάζουν και λογοτεχνικά κείμενα τα οποία διευρύνουν τις εμπειρίες και την κουλτούρα τους και που, ταυτοχρόνως, συνιστούν πρόκληση στις αξίες τους.

Γραφή και ανάγνωση

Η κριτική εγγραμματοσύνη εμπεριέχει όλα τα γλωσσικά επίπεδα και συνεπώς δεν μπορεί να αποχωριστεί από καμία γλωσσική δραστηριότητα. Η γραφή και η ανάγνωση συνιστούν ένα αδιάσπαστο σύνολο. Ο αναγνώστης ξαναγράφει το κείμενο που διαβάζει και ο συγγραφέας διαρκώς διαβάζει και ξαναδιαβάζει το κείμενο που συνθέτει/συγγράφει. Οι συζητήσεις για τις αναγνώσεις μας, για κείμενα και γενικότερα για την εμπειρία της ανάγνωσης θα έπρεπε να είναι πολύ συχνότερες και στις συζητήσεις αυτές θα έπρεπε να συμπεριλαμβάνονται ως κείμενα προς ανάγνωση και τα κείμενα που έχουν παραχθεί από τους αναγνώστες-συγγραφείς, ως νόμιμα και ισάξια με τα υπόλοιπα, αντικείμενα σοβαρής συζήτησης.

Πρακτικές εγγραμματοσύνης

Τελικά, όλες οι πρακτικές εγγραμματοσύνης πρέπει να επιδιώκουν να εμφυσήσουν στους αναγνώστες μία αίσθηση δύναμης και ελέγχου της διαδικασίας της ανάγνωσης. Θα έπρεπε να βοηθούμε στην παραγωγή αναγνωστών που όχι μόνον αντιλαμβάνονται την δυνατότητα απόλαυσης που μπορεί να προκύψει από το διάβασμα αλλά που είναι επίσης σε θέση να αντιληφθούν την ανάγνωση ως δύναμη. Η κριτική εγγραμματοσύνη δεν είναι ένα τέρμα στο οποίο φθάνει κανείς και μετά «πάει τέλειωσε». Είναι μία διαδικασία κατά την οποία οι ανθρώπινες υπάρξεις μπορούν να αυξήσουν απεριόριστα τις κριτικές και δημιουργικές τους ικανότητες ή μπορούν απλώς να είναι παθητικοί καταναλωτές των προϊόντων κάποιων τρίτων.

Ε. Δημήτρης Δημητριάδης, «Πεθαίνω σαν χώρα».

Παρουσίαση:
Άννα Κρεμέτη

Βιογραφικά στοιχεία

Ο Δημήτρης Δημητριάδης γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1944. Με υποτροφία του κράτους του Βελγίου, το 1963 σπούδασε στις Βρυξέλλες θέατρο και κινηματογράφο. Το 1968 ανέβασε την πρώτη του θεατρική παράσταση στο Παρίσι με τίτλο «Η τιμή της ανταρσίας στη μαύρη αγορά». Αργότερα, επέστρεψε στη Θεσσαλονίκη και ασχολήθηκε επαγγελματικά με τη μετάφραση. Στη λογοτεχνία εμφανίστηκε το 1978 με το *Πεθαίνω σαν χώρα που τον καταξίωσε στον χώρο*.

Το βιβλίο

Το σύντομο πεζογράφημα του Δημητριάδη, σε μία πρώτη ανάγνωση, θα χαρακτηρίζονταν δυσνόητο και δύσκολο. Μέσα από μια δεύτερη ανάγνωση, χαρακτηρίζεται ενδιαφέρον, εύστοχο, διαχρονικό και ιδιαίτερα επίκαιρο, αν λάβει κανείς υπόψη τα όσα συμβαίνουν τριγύρω.

Περιγραφή

Στο βιβλίο περιγράφεται η κατάσταση μιας χώρας (δεν διευκρινίζεται ποια, είναι σαν κάτι ευρύτερο που δεν περιορίζεται σε κρατικά σύνορα) που πεθαίνει, παύει να υπάρχει. Η αφήγηση ξεκινά με την περιγραφή ενός πολέμου που έχει ξεσπάσει και αναφέρεται σταδιακά η πτώση όλων των μετώπων που έλαβαν μέρος.

Σημαντικό είναι και ένα ακόμη στοιχείο που αναφέρει ο Δημητριάδης, αυτό του Μεσαίωνα της μήτρας. Στην χώρα αυτή οι γυναίκες δεν μπορούσαν να κάνουν παιδιά, ήταν όλες στείρες. Έτσι «συμπληρώθηκε γενιά χωρίς καμία γενιά να έρθει στον κόσμο».

Σχόλιο (1)

Σε όλο το κείμενο, που αποτελεί μια εκτενή μεταφορά με ελάχιστα σημεία στίξης, περιγράφονται σκηνές πολέμου, σκηνές βίαιες καθώς και αντιδράσεις στρατιωτών και άμαχου πληθυσμού απέναντι στην παρακμή που κατακλύζει κάθε επίπεδο, κοινωνικό και προσωπικό. Σε όλο αυτό το φόντο, θίγονται ζητήματα, όπως ο χωρισμός των δύο φύλων, η ομοφυλοφιλία, η στειρότητα, η άσκοπη φυγή, ο πόλεμος, οι εχθροί, η ερωτική ανατροπή, η ήττα και η κατοχή, όπως αναφέρει και ο Μαρωνίτης στον πρόλογο.

Σχόλιο (2)

Σημαντικό είναι και ένα ακόμη στοιχείο που διαφαίνεται στο έργο του Δημητριάδη: το αδιέξοδο της χώρας του δεν οφείλεται σε οικονομικά προβλήματα ή σε λόγους κακής διοίκησης όπως θα περίμενε κανείς. Το αδιέξοδο εντοπίζεται στις ίδιες τις ψυχές των ατόμων *«...αν κάποιος μπορούσε να τους δει αμέτοχος στο πάθος τους, θα 'λεγε πως το αδιέξοδο της χώρας ήταν στις ψυχές των κατοίκων της ή πως η ψυχή όλων των κατοίκων δεν ήταν παρά το δικό της αδιέξοδο»*. Η παρακμή της χώρας, που ήταν έντονη και βαθειά, εσωτερικεύεται από τους κατοίκους της και, εν τέλει, οδηγεί και τους ίδιους στην παρακμή. Η χώρα εξαιτίας όλης αυτής της κατάστασης τελικά πεθαίνει και το ίδιο συμβαίνει και με τους κατοίκους της, πεθαίνουν σαν χώρα.

Σχόλιο (3)

Έπειτα από όλες αυτές τις περιγραφές, παρατίθεται ακόμη μια ιστορική αφήγηση, σύμφωνα με την οποία μετά τον θάνατο της χώρας καταχωρήθηκαν στην ιστορία οι «Μαρτυρίες από τα χρόνια της Μεγάλης ήττας» με ντοκουμέντα και υλικό από τα χρόνια της κατοχής.

Το έργο τελειώνει με έναν δραματικό μονόλογο μιας γυναίκας που περιγράφει όλα τα συναισθήματα και τις σκέψεις που της προκάλεσαν όλες οι εμπειρίες της χώρας αυτής. Εκφράζει έντονα το μίσος της για τη χώρα που έχει καταστρέψει κάθε πτυχή της προσωπικότητας και της ζωής της:

«...Τι θα μείνει από αυτή χωρίς εμάς; Τι θα είναι αυτή όταν δε θα 'χει μείνει τίποτα από μας;...Το σώμα της έχει πάρει το σχήμα μου... Το σώμα μου έχει μια τις διαστάσεις της... Έχω μέσα μου τη μοίρα της... Πεθαίνω σαν χώρα...» .

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΣΤ. Γεώργιος Βιζυηνός, «*Μοσκώφ Σελήμ*».

Παρουσίαση:
Ματθίλδη Κυρμιζοπούλου

Γεώργιος Βιζυηνός

«Μοσκώφ Σελήμ»

Ζ. Μάρκος Μέσκος, «Μουχαρέμ» Συλλογή διηγημάτων.

Παρουσίαση:
Μαργαρίτης Μαλλιάρης

Μάρκος Μέσκος

«Μουχαρέμ» Συλλογή διηγημάτων

Η. Γλωσσολογία και λογοτεχνία. Η γλώσσα της λογοτεχνίας.

Παρουσίαση:

Ελευθερία Κασικτσή

Αργυρώ Μαγιώνα

Δήμητρα Μαντζώρου

Γλωσσολογία και λογοτεχνία

- Σύζευξη λογοτεχνίας-γλωσσολογίας (R. Jakobson).
- Ιδιαίτερη γραμματική λογοτεχνικού κειμένου:
 - Αναλύσιμη.
 - Πρόθεση δημιουργού.
 - Γραμματική δομή κειμένου.
- Σύνδεση επιστημονικής ενασχόλησης με καλλιτεχνικό δημιούργημα.
- Κειμενογλωσσολογία.

Δομισμός (στρουκτουραλισμός)

C. Levi – Strauss:

- Επικεντρώθηκε στην προφορική αφήγηση.
- Απελευθερώθηκε από χειρογραφική και τυπογραφική μεροληπτικότητα.
- Θεμελιώδης αναλογία για την αφήγηση: γλώσσα-σύστημα αντιτιθέμενων στοιχείων.
- Ελάχιστη προσοχή στην ψυχοδυναμική της προφορικής έκφρασης.
- Οι δομές αποκαλύπτονται ως δυαδικές: ο δυϊσμός επιτυγχάνεται με την παράλειψη στοιχείων που δεν ταιριάζουν στη δυϊκή διάταξη.
- Προφορική αφήγηση όχι πάντα με όρους που αποδέχονται εύκολα τη δυαδική δομική ανάλυση.
- Προφορικοί αφηγητές πολιορκούνται από περισπασμούς.

Θεωρία ομιλιακού ενεργήματος

- Τριμερής διάκριση:
 - «λεκτική» πράξη.
 - «ενδολεκτική» πράξη.
 - «περιλεκτική» πράξη.
- «Αρχή της συνεργασίας» του Grice.

Αναγνωστική πρόσληψη

- Wolfgang, Iser, Derrida, Ricoer.
- Η Γραφή και η ανάγνωση διαφέρουν ριζικά από την προφορική επικοινωνία.

Η γλώσσα της λογοτεχνίας

- Μη λογοτεχνικός λόγος.
- Λογοτεχνικός Λόγος.
- Δημιουργικότητα.
- Πολυσημία.

Κριτήρια δημιουργικότητας και πολυσημίας (1)

1. Ο λογοτεχνικός λόγος χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερο βαθμό δημιουργικότητας και πολυσημίας από ότι ο μη λογοτεχνικός λόγος.
2. Το λογοτεχνικό κείμενο ως σημαίνουσα πρακτική καλείται να επιτελέσει πιο διευρυμένη κοινωνική λειτουργία από αυτή που επιτελεί ένα κείμενο μη λογοτεχνικό.

Κριτήρια δημιουργικότητας και πολυσημίας (2)

3. Ένα κείμενο σε λογοτεχνικό λόγο προσεγγίζεται συνήθως διαφορετικά από τον αναγνώστη, από ότι ένα κείμενο σε μη λογοτεχνικό λόγο.
4. Οι κοινωνικές πρακτικές που υπονοούνται πίσω από τα δύο είδη λόγου είναι διαφορετικές, περισσότερο ρητές στο λογοτεχνικό και λιγότερο ρητές στο μη λογοτεχνικό λόγο.

Χαρακτηριστικά λογοτεχνικού λόγου (1)

- Προϋποθέτει διαμόρφωση του υποκειμένου.
- Προθετικότητα: τάση του παραγωγού λόγου να δρα με το περιεχόμενο και τη μορφή του κειμένου σύμφωνα με τις ιδεολογικο-πολιτικές, γλωσσικές και άλλες προθέσεις του.
- Αποδεκτότητα: τάση του αποδέκτη-αναγνώστη να κατανοήσει το κείμενο σύμφωνα με τις ιδεολογικο-πολιτικές, κοινωνικές και άλλες απόψεις που τον συγκροτούν ως υποκείμενο.

Χαρακτηριστικά λογοτεχνικού λόγου (2)

- Βασικό στοιχείο στην προθετικότητα του παραγωγού στο λογοτεχνικό λόγο είναι η συγκινησιακή-συναισθηματική φόρτιση.
- Ποιητική ή αισθητική λειτουργία της γλώσσας.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Δώρα Σεϊτανίδου

Θεσσαλονίκη, 04/09/2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

